

ionale helden.
st. Een ster-
hten, die van
berschoentje",
merkt de na-
standbeeld",
President

moet ik thans
zen geheel of
p daartoe de
baarm kan ik
dat deze bun-
les, (die over
n aan vorm-
die van Afri-
eze gedichten
i de Afrikaner
erstaan, maar
cunnen genie-
alaten-zullen.

leuwe Vlaam-
schenen Afri-
en samenvat
Nederlandsche

amenvatten,
voor een ver-
verwante Ne-
rdeering ver-

C. T.

het slot van
ik, met groote
en dank van
e lot de voor-
maakte ik het

IE.

rentie.

unteren heb-
dan de Alg-
e Amsterdam

t aantal deel-
maar vooral
de conferen-

teente" ver-
juiste woord
ing eenigszins
villen leeren,
rengen, gaan

nnen verge-
meerendeels
ten van de

lijk bad" te
rker aan te
n de hoogere
kerkelijk ver-
id liefhebben

op, dat bij
bijbedoeling
echter, dat
Conferentie
even. En dat

iets anders

en in geheel
s van f7.50.
terant van

ta, die door
Universiteit
erste deel
ezonden, en

al wel aan-
veel mogelijk
ing gebracht,
door netheid
ter & Co. en

gave gerust
voor de uit-
eder opzicht
en van den

omdat het
tat een aan-
zen uitlokt,
rijver daar-
werken voor

En tot de
ers behoort
s, uit wiens
tgelezen.

Zij gaat uit van een Comité, dat, heel merkwaardig, geen statuten, geen reglement, geen enkel beschreven voorschrift heeft, maar leeft bij adat, d.i. bij gewoonterecht. En dat is nu bijna 40 jaren goed gegaan!

Het ontstaan van Comité en Conferentie moeten wij zoeken in het gedenkwaardige jaar 1886. De Lutherse predikant P. v. Wijk zond toen een verzoek aan het Centraal Comité voor het Seminarie te Depok, om een Nederl. Zendingsbond op te richten. Immers, dit Comité voor Depok was een stichting van zendeling Schuurman, die ook een Conferentie en Bond van Zendingen op Java had opgericht; en nu wilde Ds van Wijk, dat het Comité als schepping van Schuurman hier te lande een dergelijk instituut zou oprichten, als Schuurman aan de zending op Java had gegeven.

Het plan gelukte, en in 1887 riep een Comité, door het C. C. voor Depok benoemd, de 1e Alg. Ned. Zend. Conf. bijeen.

Wat was nu het oorspronkelijk ideaal, dat bij Ds v. Wijk voorzat?

In Indië, met name dan op Java, verbond de Zendingsbond de zendingen der verschillende zendingscorporaties, die gedurig in conferentie bij elkander kwamen. Was het nu niet mogelijk en wenschelijk, dat de zendingen vereenigen, hoe onderscheiden en verdeeld ook, elkander ontmoeten en met elkander spraken? De vertegenwoordigers der zendingscorporaties zouden dan, door zitting te nemen in het Comité, elkander zien, en ook op de Conferenties in broederlijke gedachtenwisseling elkander meer leeren kennen en waardeeren.

Een ideaal wordt niet dadelijk gegrepen.

Ook de Alg. Zend. Conf. bleef in de eerste jaren daar ver beneden. Naar de oorzaken behoeven wij nu niet meer te zoeken. Wij zijn dankbaar, dat het nu anders en beter is.

Vooralsinds de 25e Conferentie in 1911 is er sterke uitbreiding en opwaking. Zoo goed als alle Zendingscorporaties in ons land hebben een lid voor het Comité aangewezen; want reeds op de eerste Conferentie was besloten, dat niet het Centraal Comité voor het seminarie te Depok dit behoorde te doen, maar de zendingslichamen zelf. Ook onze Gereformeerde zending is vertegenwoordigd; Ds W. W. Smit van Assen zit voor de Soembazending, en Ds W. Breukelaar voor het Christelijk Comité voor Indië. Of de plaats van Ds H. Dijkstra, die vroeger de Generale Zendingsdeputaten vertegenwoordigde, weer bezet is, is ons op het oogenblik onbekend; wij meenen echter van niet.

De arbeid van het Comité is meer dan het bloot organiseren eener jaarlijksche Conferentie. Doch wij kunnen dezen arbeid achter de schermen, hoe voortreffelijk ook, nu laten rusten. Liever wijzen wij nog even op de betekenis van de Conferentie zelf.

Allereerst brengt de Conferentie bij elkander mannen en vrouwen, die, op zeer onderscheiden kerkelijk standpunt staande en alzoo ook het zendingswerk op verschillende wijze verrichtende, elkander hier leeren kennen en waardeeren, en alzoo aankweken een geest van saamhoorigheid, waaruit ook eenheid van actie voor anderen arbeid wordt geboren.

In een verslag van de laatstgehouden Conferentie in het Decemernummer van het „Nederlandsch Zendingsblad“, wordt dit aldus geformuleerd:

„Heeft de Conferentie nu in dit opzicht nog een taak te vervullen? Meer dan vroeger vormt de Nederlandsche Zending thans een eenheid. Toch is de volkomen eenheid nog niet bereikt. Men denke slechts aan de principieele scheidingslijn tusschen de kerkelijk Gereformeerden en de Hervormden. Zoolang er nog verschillende groepen blijven, verdient het aanbeveling, dat men de gelegenheid, om elkander te ontmoeten en samen te spreken, behoudt. Op deze Conferentie gaf ds D. Pol, Geref. pred. te Rijsoord, een overzicht van 25 jaren Java-zending, daarbij niet alleen behandelend het werk van zijn eigen kerkengroep op Midden-Java, maar tevens den arbeid der andere corporaties, welke op Java arbeiden. Dat geeft ruimte van blik; dat doet vergelijkingen trekken en kritiek oefenen, waardoor men van elkander kan leeren. Voor de kerkelijk Gereformeerden is 'evenals voor de anderen weer heilzaam om door iemand als dr Alb. Kruyt ingeleid te worden in de problemen van het zendingswerk op Midden-Celebes. En zoo is er meer.

In dit opzicht heeft ook deze Conferentie goed werk gedaan. Er is geen wanklank gehoord. De discussies stonden op hoog peil. Trots vele verschilpunten heeft men weer sterker gevoeld de diepere, of wil men de hoogere eenheid in alle takken van zendingsarbeid.

De tweede betekenis van deze Conferentie is, dat zij de zending met al haar vraagstukken in

breeden kring onder de aandacht van velen brengt.

In tegenstelling met Lunteren komen op de Conferentie te Amsterdam meest oudere bezoekers, die op een of andere wijze zich bijzonder voor de zending interesseerden en er in arbeiden. Ook in dit opzicht bereikte de laatste Conferentie haar doel. Vooral Dr Baron van Boetzelaer van Dubbel-dam hield een hoogstaand referaat over de betrekking tusschen regeering en zending; en daar hij zelf jarenlang zendingsconsul was, kon hij met gezag en uit ondervinding spreken.

Of dan op de Conferenties alles gaat langs lijnen van geleidelijkheid? Dat zij verre. Meermalen treedt diepgaand principiëel verschil naar voren. Op deze Conferentie heb ik dit niet zoo sterk gemerkt, maar ik herinner mij nog levendig een referaat en discussie over het bekende, of wil men: be-ruchte, art. 123 van het Reg. regl. inzake de toelating van zendingsarbeiders in een of andere landstreek. Doch de Conferenties zijn er nu de aangewezen plaats en gelegenheid voor, om met elkander van gedachten te wisselen op broederlijke wijze, men leert dan ook eens anders standpunt beter kennen en met elkander rekening houden.

Reeds luidde meermalen de doods-klok over deze Conferenties; doch dat geeft ons juist moed, dat zij nog vele jaren zullen blijven bestaan. Wel zouden wij het gewenscht achten, dat de zending der Geref. Kerken in het Comité beter vertegenwoordigd was, meer in overeenstemming met haar betekenis en kracht. Dan zou ook de „Hervormde sfeer“ (indien wij dit woord eens mogen gebruiken, zonder daarmee in het minst iets leelijks te bedoelen) veranderen, en het bijwonen voor de Gereformeerden nog aantrekkelijker worden. Echter, dan is ook noodig, dat veel meer Gereformeerden daadwerkelijk, en met name door deelneming, steun bieden.

J. D. W.

BOEKBESPREKING.

„Elf Provinciën“ Weekkalender.

Zwolle. — La Rivière & Voorhoeve.

Het is te hopen, dat deze kalender van de late verschijning niet de dupe worde. Dat zou zeer jammer zijn. Het dobruine schild met vergulde schriftletter doet het zoo goed in een stemmig gehouden kamer. De foto's voeren u naar mooie plekken van stad en land in onze Elf Provinciën. Het weekkalenderblad is zoo ingericht, dat er eenige aantekening op kan worden gemaakt, wat zeker praktisch is.

Hoewel onze kalenderbeoordeling reeds was afgesloten, vragen we toch nog aandacht voor dezen nakomer.

„De Wetenschap en de Bijbel in verband met onze levensbeschouwing.“

„De teekenen der tijden“, door S. van Mierlo. Ing.

Antwerpen. — S. van Mierlo, Stefaniestraat 44.

Uit Antwerpen, waar bijna alles leeft voor dezen tijd en de zorg voor het hiernamaals grootendeels aan mijnheer pastoor wordt overgelaten, zoo de gedachte daaraan niet geheel is uitgegaan — uit Antwerpen, waar iedereen zowat voor de leute leeft, zulk een ernstige stem te hooren, doet op zich zelf reeds weldadig aan.

De schrijver heeft het bij de wetenschap gezocht, maar in den bijbel gevonden.

Toch zijn zijn denkbeelden nog niet genoeg geordend en verkondigt hij theorieën, waarmee de Gereformeerde niet kan instemmen.

„Het Revolutionaire Vrouwenkiesrecht en de strijd om Vrouw en Huisgezin“, door J. S. Post, Geref. predikant te Oudega (in Smal-lingeland).

Amsterdam. — Drukkerij „De Standaard“.

De schrijver maakt zich van deze kwestie niet af, maar gaat er ernstig op in. Zijn stem verdient gehoor. Het laatste woord over dit actuele onderwerp is daarmee echter nog niet gesproken.

„De Relativiteitstheorie van Einstein“, door Dr D. P. A. Verrijp.

Baarn. — Hollandia-drukkerij. 1923.

Als eerste oriëntering in de theorie van Einstein kan dit boekje prachtig dienst doen.

Dan zal de lezer vanzelf wel bemerken, dat er nog wat meer achter zit en naar grotere werken kunnen grijpen.

„Het Montessori-verschijnsel tot zijn ware afmetingen teruggebracht“, door Edward Peeters.

Uitgave van „Libertas“ te Brussel. Voor Nederland A. J. Roebert, 's Gravenhage.

Peeters is een van de beste Roomsche schoolmannen van Vlaanderen.

Van Montessori moet hij niets hebben.

Kras trekt hij tegen haar van leer.

Voorals verwijt hij haar intellectualisme in het onderwijs.

Volgens hem heeft men in de Montessori-school met een verintellectualiseerd kleinkinderschooltje te doen (bl. 49).

De schrijver is ook in de Nederlandsche literatuur thuis.

Naar ons oordeel gaat Peeters veel te ver. Toch kan het geen kwaad, dat men hier te lande van zijn bezwaren nota neemt.

De overwaardeering, welke hier bij dezen en genen voor de Montessori-methode gevonden wordt, krijgt in deze brochure een heilzame koude douche.

„Kerk en Gemeenschap.“ Woord bij gelegenheid der vestiging van den Nederland-schen Christelijken Gemeenschapsbond. Uitgesproken den 1den Mei 1923 in de Ned. Herv. Kerk te Amerongen, door Dr J. H. Gunning J.Hz. Met naschrift van den Bonds-broederraad.

Uitgegeven ten voordeele van genoemden Bond door Bureau Prijs, Leiden, 1923.

De rede is geschreven in den warmen Gunning-toon. Er zijn passages in, die in het hart grijpen en die een recensent gaarne zou citeeren. En toch, hoewel hij zich soms hartelijk met Dr Gunning vereenigen kan, voelt de Gereformeerde dat is de methode niet. „Wij hebben geen enkel bijzonder leerstuk“ (bl. 9) zoo verklaart Dr Gunning. Die verklaring kunnen wij niet van hem overnemen. Wij hebben ze wel. En onze dogma's zijn niet maar ogeplakt, maar zijn de levensuitingen van ons geloof. We kunnen die niet verloochenen, al is niet ieder dogma centraal. Daarom kunnen wij aan zijn verzoek om ons aan te sluiten bij den „Nederlandschen Christelijken Gemeenschapsbond“, die reeds een Zendingshuis heeft in Amerongen, als Gereformeerden niet voldoen. Trouwens die Bond gaat hier-van uit, dat de grotere kerken, w.o. ook de Gereformeerde worden genoemd, in de geestelijke behoeften van haar leden niet kan voorzien. Daarvoor wil men in het leven roepen „gemeenschappen“, „conventikelen“, waar vogels van diverse pluimage komen tot onderlinge stichting, die men tevens dan voor de kerk zoekt te behouden. Dat is echter een weg, dien wij niet mogen volgen. Voldoen onze kerken niet aan de geestelijke behoeften harer leden, dan moeten zij zoolang met reformeeren doorgaan, dat ze er wel aan voldoen.

„Bij de huwelijksinzegening“, voor een zangstem met begeleiding van orgel of harmonium of pianoforte, getoonzet door E. Wettig-Weissenhorn.

Oas. — J. C. Willemssen.

„Zeven fragmenten uit de Jubileum-Cantate“ Woorden van Dr F. G. van Gheel Gildemeester. Voor een zangstem met piano of orgelbegeleiding. Anth. van der Horst.

Amsterdam. — W. ten Have.

„Vijf kleengedichtjes“, van Guido Gezelle, voor zang met klavier of orgelbegeleiding.

Anth. van der Horst.

Amsterdam. — W. ten Have.

„Bemoediging.“ Woorden van B. ten Kate, voor zang, viool en klavier. Jan Zwart.

Amsterdam. — W. ten Have.

„Kerstcantate“, voor kinderstemmen en Mezzo Sopraan Solo. Woorden van J. IJserinkhuysen. Muziek van Jan Zwart.

Amsterdam. — W. ten Have.

't Eerste is slappes. Maar men heeft niet veel keuze op dit gebied. Als zoodanig kan 't wel aanbevolen.

De composities van Anth. v. d. Horst en Jan Zwart geven elkander niet veel toe. Alleen had Jan Zwart met het nadeel te kampen, dat de woorden minder inspireeren. Eenvoudige muziek te bieden is moeilijk. Maar beide componisten leggen eer in met hun werk.

„De aangekondigde Salariesverlaging“, door C. de Vries.

Culemborg. — A. T. Verschoor. 1923.

In dit boekje wordt gehandeld over art. 40 van het bekende Bezoldigingsbesluit.

De schrijver stelt zich geheel op het standpunt van den heer Colijn.

Hij noemt het immoreel, dat $\frac{11}{12}$ van het volk onder de crisis moet lijden, terwijl $\frac{1}{12}$ er zich niets van behoeft aan te trekken en dat alleen op grond van een besluit, dat juridisch aantastbaar is.

Ook acht hij het immoreel, omdat een verzet tegen de bezuinigingsplannen z.i. neerkomt op vermindering der geldwaarde, welke voor een land fataal is.

Dat alles wordt betoogd aan de hand van verschillende persuitlatingen.

„Zending en Christelijke Arbeidersbeweging.“ Een uiteenzetting door P. J. van Mul-

len. Met een inleidend woord van Prof. Dr J. B. Slotemaker de Bruïne.

Hoorn. — Drukkerij Edecca.

Het inleidend woord van Prof. De Bruïne is ietwat gereserveerd.

De idee, dat de Zending ook op het economische leven heeft in te werken, is niet nieuw, wordt zelfs in praktijk gebracht en naar dit boekje aantoon ook met resultaat.

Voorals behoort volgens den auteur de zending hier leiding te geven, omdat er in de Oostersche landen (Japan, China, Oost-Indië) een opkomende arbeiders-beweging is, welke geen Christelijk stempel draagt.

De HOFBERG-Orgels

zijn de voornaamste
instrumenten van den
tegenwoordigen tijd.

Firma A. DE ZEEUW (N. G. Klijn)
Rosestraat 42a - Rotterdam